

**პროფესიული განათლების წარმოშობის ისტორია და განვითარების
თავისებურებები საქართველოში**
**Vocational Education Origin History and Characteristics of its Development in
Georgia**

ნათია გორგაძე - დოქტორანტი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი,
Natia Gorgadze- PhD student, Georgian Technical University,
Natia_gorgadze@yahoo.com

აბსტრაქტი. სტატიაში წარმოდგენილია ისტორიული მიმოხილვა პროფესიული განათლების სისტემის ჩამოყალიბებისა და განვითარების ადრეულ, შუასაუკუნეების საქართველოსა და ჩვენს უახლეს წარსულში. განხილულია ხელოსნობა და შეგირდობის ინსტიტუტები, როგორც პროფესიული უნარ-ჩვევების დაგროვებისა და გადაცემის საწყისი ეტაპი პროფესიულ განათლებაში. ასევე, წარმოდგენილია მიმოხილვა მე-19 საუკუნესა და საქართველოს საბჭოურ რეალობაში პროფესიული განათლების სკოლების დაარსებისა და მათი ფუნქციონირების თავისებურებებისა.

საკვანძო სიტყვები: პროფესიული განათლება, პროფესიულ-ტექნიკური განათლება, სახელობო სწავლება, ხელოსნობა, ამქარი, შეგირდი.

Abstract. The article presents overview of the history of vocational education formation and its development in Georgia during its early and midcenturies as well as in its nearest past. Article surveys institutions of craftsmanship and apprenticeship as the initial level for accumulating work-related skills and implementing them in the vocational education. Article considers the characteristics of the foundation and functioning of vocational educational institutions as well.

Keywords: Vocational Education, Technical And Vocational Education, Industrial Teaching, Craftsmanship, Companion, Apprentice.

შესავალი. შესავლის სახით გერმანელი ფილოსოფოსის, მათემატიკოსისა და გამომგონებლის გოტფრიდ ვილჰელმ ლეიბნიცის აზრს მოვიშველიებ: „აწმყო — შობილი წარსულისაგან არის მშობელი მომავალისა“.

დღეს საქართველოს ევროპული ინტეგრაციის პროცესის წარმატება მნიშვნელოვნად არის დამოკიდებული განათლების სფეროს ეფექტურობაზე. იმისათვის, რომ ჩამოვყალიბოთ მოქნილი, მდგრადი და ინკლუზიური პროფესიული განათლების სისტემა, აუცილებელია ვიცნობდეთ მისი განვითარების ისტორიას. აღნიშნული კუთხით აქტუალურია პროფესიული განათლების სისტემის წარმოდგენილი ისტორიული მიმოხილვა.

ძირითადი ტექსტი. ადრეულ ეპოქაში პროფესიული ცოდნა ძირითადად მემკვიდრეობით ხასიათს ატარებდა და მამიდან შვილს გადაეცემოდა, შემდგომ უკვე, ოსტატთა სახელოსნოებში ხდებოდა შეგირდთა დახელოვნება პროფესიაში. შუა საუკუნეებიდან დაიწყო სპეციალური დაწესებულებების დაარსება, სადაც პროფესიული ცოდნის მიღება გახდა შესაძლებელი.

საქართველოს მდიდარი ისტორიული წყაროები მოწმობს, რომ ქართველები უზადლო ოსტატები იყვნენ ლითონის, სახელდობრ რკინისა და სპილენძის მადნის, მოპოვება-გადამუშავების და შემდეგ მათგან იარაღისა და ჭურჭლის დამზადების საქმისა. აღნიშნული ფაქტი გვაძლევს საშუალებს ვივარაუდოთ, რომ საქართველოს პროფესიული ცოდნის დაგროვების ისტორია ბრინჯაოს ხანიდან იწყება. ელინისტურ ეპოქაში ხალიბური ფოლადი საუკეთესოდ ითვლებოდა. ასევე, მეთუნეობაც უძველესი დროიდანაა ცნობილი საქართველოში.

ადრეულ საუკუნეებში ხელოსნობა და რელიგია მჭიდროდ იყო ერთმანეთთან გადაჯაჭვული. ქრისტიანულმა რელიგიამ საქართველოში განავითარა ხუროთმოძღვრება, რასაც მოწმობს დღემდე შემონახული უძველესი არქიტექტურული ძეგლები. იგივე ითქმის საეკლესიო-სამონასტრო ნაგებობებთან განუყოფლად დაკავშირებულ ხელოვნების სხვადასხვა დარგზე. ძვირფასი ლითონებისაგან დამზადებული ქვასა თუ ხეში ნაკვეთი ჯვრები და ხატები, კედლის მხატვრობა, საეკლესიო ჭურჭელი, ავეჯი და ღვთისმსახურთა შესამოსელი, მდიდრულად მორთული ხელნაწერი წიგნები და სხვ. ამ ნივთებში კარგად ჩანს ხელოსანთა: ოქრომჭედელთა, კალიგრაფთა, მხატვართა, ხისა და ქვის ოსტატთა პროფესიული განვითარების მაღალი დონე.

საქართველოში ხელოსანთა პირველი გაერთიანებები, ამქრული კორპორაციები, ჯერ კიდევ მე-6 საუკუნეში ჩამოყალიბდა. საუკუნეების განმავლობაში მას სხვადასხვა სახელწოდებით მოიხსენიებდნენ: „ასნაფი“, „ოფიქალი“ „თაბუნი“ და სხვ. აღნიშნულ ორგანიზაციებში გაერთიანებული იყვნენ ერთი პროფესიის ადამიანები. გაერთიანებებს ჰქონდათ გერბი, ბიუროკრატიული სტრუქტურა და წარმოადგენდნენ გარკვეული ტიპის სოლიდარობის საფუძველზე წარმოქმნილ კორპორაციებს. ქართული ამქარი ერთგვარი ჩანასახი იყო პირველი ქართული საერო საგანმანათლებლო ინსტიტუციისა. ამქარს ხელმძღვანელობდა „უსტაბაში“ (ოსტატების თავი. ირნ.). ოსტატები იყვნენ ე.წ. „მასწავლებლები“, რომლებიც უშუალოდ წარმართავდნენ შეგირდის წვრთნის პროცესს. შეგირდად აყვანა თავდაპირველად ზეპირი შეთანხმებით ხდებოდა, მხოლოდ მე-18 საუკუნის ბოლოს დაიწყო წერილობითი შეთანხმების გაფორმება. შეთანხმების შემდგომ შეგირდი ოსტატის სახლში გადადიოდა საცხოვრებლად. ოსტატი კი მას უზრუნველყოფდა სამოსითა და საკვებით, ასე გრძელდებოდა მანამ, სანამ შეგირდი ხელობას არ დაეუფებოდა და უკვე ქირით არ დაუდგებოდა ოსტატს მოჯამაგირედ. შეგირდად მიბარების ასაკი 8-9 წლიდან 16 წლამდე მერყეობდა იმისდა მიხედვით, რა ტიპის უნარებს საჭიროებდა ესა თუ ის ხელობა. ხელობის სწავლას საშუალოდ 4-5 წელი სჭირდებოდა, ზოგიერთი პროფესიის შემთხვევაში შეიძლება უფრო მეტიც ყოფილიყო. ტფილისურ

ამქარში შეგირდობა ყველას შეეძლო, ვინც ოსტატთან საშეგირდო ხელშეკრულებას დადებდა. შესაბამისად, სოციალური წარმომავლობით, ოსტატი შეიძლება ყოფილიყო რიგითი ყმის შვილი, ოსტატის შვილი (ასეთი შემთხვევები განსაკუთრებით ბევრი იყო) ან უბრალოდ ქალაქში მცხოვრები ვაჭრისა თუ მღვდლის შთამომავალი. სწავლის დასრულება განსაკუთრებული რიტუალით - „ოსტატად დალოცვით“ სრულდებოდა. შეგვიძლია ვივარაუდოთ, რომ შუა საუკუნეების საქართველოში ამქარი ძირითად საქმიანობასთან ერთად წარმოადგენდა საგანმანათლებლო პროფესიული დაწესებულების ჩანასახს, საგანმანათლებლო ინსტიტუციას, რომელიც ასრულებდა პროფესიული ცოდნის გადაცემის ფუნქციას თაობიდან თაობაზე. მთელ ამიერკავკასიაში ამქრული წყობა ფორმალურად მე-19 საუკუნის 60-იან წლებში დაიშალა, ხოლო არაფორმალურად არსებობა განაგრძო საბჭოთა ხელისუფლების დამყარებამდე.

მე-19 საუკუნემ ახალი მოთხოვნები დააყენა ქვეყნისა და ერის წინაშე. ქართველი განმანათლებლები ხვდებოდნენ, რომ ქვეყნის განვითარება გადაუდებლად აყენებდა კვალიფიციური საწარმოო ძალის მომზადების საკითხს. აუცილებელი იყო ქვეყნის სამეურნეო-ტექნიკური განვითარება და ამ საქმეში პროფესიული განათლების წვლილის წინა პლანზე წამოწევა. შესაბამისად, ყურადღება გამახვილდა ქვეყნის პროფესიული განათლების არსებულ მდგომარეობაზე, დღის წესრიგში დადგა პროფესიული განათლების დონის ამაღლება და ზრუნვა მის გავრცელებაზე. სახელოსნო და სასოფლო-სამეურნეო საგანმანათლებლო სისტემის ჩამოყალიბებას და განვითარებას საქართველოში ბევრი წინააღმდეგობა ხვდა წილად. უპირველეს ყოვლისა, ამ საქმეს წინ ეღობებოდა ცუდი მატერიალური პირობები – მუდმივი უსახსრობა და ცარიზმის პოლიტიკური შეხედულებები კავკასიის მიმართ.

იმ დროის პროგრესულად მოაზროვნე ქართული საზოგადოების წარმომადგენლები ძალ-ღონეს არ იშურებდნენ ამ მეტად საშურ საქმეში. ქართველი განმანათლებლები თავიანთ პუბლიცისტურ წერილებში, რომლებიც პერიოდულ პრესაში ხშირად იბეჭდებოდა, აქტიურად საუბრობდნენ პროფესიული განათლების როლსა და მნიშვნელობაზე. ილია ჭავჭავაძე წერდა: „...საქმე ის არის, ის აზრი გამოინასკვოს ჩვენში, რომ სახელოსნო და სპეციალურ-სატექნიკო სკოლები აუცილებელი საჭიროებაა და ცხოველმყოფელი სახსარი ჩვენის ღონემიხდილი ქვეყნის გაღორძინებისათვის“.

თბილისში 1868 წელს გაიხსნა რუსეთის ტექნიკური საზოგადოების კავკასიის განყოფილება და შემდგომ ხელოსნობის გამავრცელებელი მუდმივი კომისია. ორგანიზაციებს დაეკისრათ ზრუნვა სახელოსნო სკოლების გახსნასა და მათ შემდგომ მეურვეობაზე. უსახსრობის გამო სახელოსნო სკოლების დაარსების პროცესი ძალზე ნელა მიმდინარეობდა, მიუხედავად არახელსაყრელი პირობებისა, აღნიშნული უწყებები და ქართული ინტელიგენცია ეძებდა გზებს პროფესიული სკოლების

გახსნისათვის. ასეთ გზად თავდაპირველად გამოინახა სახალხო სკოლები, რომელთა ბაზაზე დაიწყო სახელოსნო კლასებისა და განყოფილებების გახსნა. 1869 წელს საზოგადოების ფულადი შემოწირულობით გორში სამაზრო სასწავლებელთან გაიხსნა სახელოსნო კლასი. ასევე, მსგავსი კლასები გაიხსნა თბილისში ნიკოლოზის სახელობის დაწყებით სკოლასთან, ფოთში, პატარძელისა და დუშეთში. 1871 წელს ავლაბრის დაწყებით სკოლას გამოეყო სახელოსნო განყოფილება და ჩამოყალიბდა სკოლა-სახელოსნოდ, რომელმაც იფუნქციონერა 7 წელი და შემდეგ რკინიგზის ტექნიკურ სასწავლებლად გადაკეთდა.

თბილისის მიხეილის სახელობის სახელოსნო სასწავლებელი იყო პირველი დამოუკიდებელი სახელოსნო სასწავლებელი, რომელიც თავდაპირველად ელემენტარული სკოლის სახით დაარსდა, ხოლო შემდეგ, 1880 წელს, გადაკეთდა სახელოსნო სასწავლებლად. სტუდენტებისათვის სწავლება უფასო იყო და სასწავლებელს ფინანსურად ინახავდა ქალაქის თვითმმართველობა. აქ ხდებოდა ზეინკალ-მჭედლების; დურგალ-მოდელისტების; თუჯისა და სპილენძის ჩამოსხმის სპეციალობებში სტუდენტთა მომზადება. სწავლების კურსი იყო ორწლიანი. სასწავლებელი იმ დროის კავკასიაში ყველაზე კეთილმოწყობილ საგანმანათლებლო დაწესებულებად ითვლებოდა, ჰქონდა სახელოსნოები, ლაბორატორიები, კაბინეტები და ბიბლიოთეკა. სასწავლებელმა 25 წელი იარსება და სულ 447 სპეციალისტი - მუშა მოამზადა.

თბილისში მიხეილის სახელოსნო სასწავლებლის გახსნას მოჰყვა სასწავლებლებისა და სკოლების გახსნა ბათუმში (1889წ.), ბორჯომში (1891წ.), ხონში (1898წ.), ფოთში (1892წ.) და სხვ. სოფელ მეჯვრისხევში არსებობდა სასოფლო-სახელოსნო სასწავლებელი.

საქართველო სასოფლო-სამეურნეო ქვეყნად განიხილებოდა და ბუნებრივია, მეტი მოთხოვნა არსებობდა სოფლის მეურნეობის სპეციალისტების მომზადებაზე. „სოფლის მეურნეობის კავკასიის საზოგადოების“ ძალისხმევით თბილისსა და ქუთაისში გაიხსნა ბაღოსნობის სკოლები. სკოლებში ისწავლებოდა მებაღეობა, მებოსტნეობა, მეაბრეშუმეობა, მეფუტკრეობა, არითმეტიკა და სხვ. დისციპლინები. სკოლაში 14-17 წლის ახალგაზრდებს იღებდნენ, სწავლის კური 4-წლიანი იყო. მოსწავლეები, რომლებიც „სოფლის მეურნეობის კავკასიის საზოგადოების“ ხარჯზე სწავლობდნენ, ვალდებული იყვნენ სასწავლებლის დასრულების შემდგომ 10 წელი ემუშავათ კავკასიაში თავისი ხარჯით.

ქართული ეროვნული სკოლების ისტორიაში მნიშვნელოვანი მოვლენა იყო დუშეთის მაზრაში წინამძღვრიანთკარის სასოფლო-სამეურნეო სკოლის გახსნა. აღნიშნული სკოლის დამაარსებელი იყო ილია წინამძღვრიშვილი, რომელიც შეიძლება ჩაითვალოს იმ დროის უდიდეს მეცენატად, მან პროფესიული განათლების განვითარების ისტორიაში ფასდაუდებელი წვლილი შეიტანა. ამ სკოლის წესდებაში, რომელიც 1882 წელს დაიბეჭდა, ვკითხულობთ, რომ ილია წინამძღვრიშვილი კისრულობდა ვალდებულებას, გამოეყო სკოლისათვის 50 დესეტინა მიწის ნაკვეთი, აეშენებინა შესაფერისი შენობა, მოეწყო იგი ავეჯითა და უზრუნველყო სათვისაოებით. 6-წლიანი

სკოლა წარმოდგენილი იყო 3 კლასით. პირველი კალსი 4-წლიანი იყო და მის ამოცანას ზოგადი ცოდნის დაუფლება წარმოადგენდა, ხოლო მეორე და მესამე კლასები თითოწლიანი იყო და სპეციალურ მომზადებას ითვალსწინებდა. სკოლის პირველ განყოფილებაში იღებდნენ 10 წლის ასაკის ბავშვებს, ხოლო მეორე განყოფილებაში ასაკი განსაზღვრული არ იყო. სასწავლებელში განსაკუთრებული ყურადღება ექცეოდა მიწის დამუშავების შესწავლას, ბოსტნეულის, ხეხილისა და ვაზის მოვლას, ფუტკრის გაშენებას, პირუტყვის მოვლასა და მკურნალობას, სასოფლო მეურნეობის ანგარიშის ცოდნასა და ტექნოლოგიას, გარდა ამისა, მოსწავლეები სწავლობდნენ ხელოსნობას და დურგლობას.

ასევე, საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო საქმიანობის განვითარების საქმეში უდიდესი წვლილი მიუძღვის კონსტანტინე (კოსტა) ამირეჯიბს. მან განათლება ევროპის წამყვან სასწავლებლებში მიიღო. 1897 წელს დაბრუნდა მშობლიურ სოფელ ავლევეში და 1907 წელს გახსნა სასოფლო-სამეურნეო სკოლა. ახალგაზრდები სწავლობდნენ სხვადასხვა ხელობას, სკოლას ჰქონდა საცდელი მეურნეობა, სამჭედლო და სადურგლო. მოგვიანებით, 1909 წელს, ავლევის სკოლაში გაიხსნა სასოფლო-სამეურნეო საშუალო პროფესიული ქართულენოვანი ტექნიკუმი, სადაც ასწავლიდნენ ლითონის ცივ და ცხელ დამუშავებას, სახარატო საქმეს, ხის დამუშავებას, სასოფლო-სამეურნეო მანქანა-იარაღების დამლა-აწყობას.

საქართველოში მე-19 საუკუნის 80-იანი წლებიდან ყურადღება მიექცა ქალთა პროფესიული განათლების საკითხს. ქართველმა მწერალმა და საზოგადო მოღვაწემ ეკატერინე გაბაშვილმა ილია ჭავჭავაძის მხარდაჭერით გახსნა ჭრა-კერვისა და ქარგვის სკოლა. მსგავსი სკოლები მოგვიანებით გაიხსნა ქუთაისსა და ფოთშიც.

მიუხედავად პოზიტიური ნაბიჯებისა, რომლებიც გამოიხატა განათლების კერების გახსნით მე-19 საუკუნეში, უნდა აღინიშნოს ის ნაკლოვანებებიც, რომლებიც ახასიათებდა იმ დროის პროფესიული განათლების ქსელს. უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ პროფესიული განათლების ქსელი საკმაოდ ვიწყო დარჩა და სასწავლებლების სიმცირის გამო პროფესიის დაუფლების მსურველ ახალგაზრდებს არ ჰქონდათ თავიანთი უნარებისა და მისწრაფებების მიხედვით პროფესიის არჩევის საშუალება. ხშირად მსურველები სასწავლებლის გარეთაც კი რჩებოდნენ სტუდენტთა მისაღები კონტინგენტის ლიმიტის სიმცირის გამო. სუსტი იყო კავშირი ზოგადსაგანმანათლებლო და სპეციალურ სახელობო საგნების სწავლებას შორის. თეორიული და პრაქტიკული სწავლება არ იყო ერთმანეთთან ორგანულ კავშირში.

მას შემდეგ, რაც ინტერვენციის შედეგად დაემხო დემოკრატიული ხელისუფლება და საქართველოში გამოცხადდა საბჭოთა ხელისუფლება, საგანმანათლებლო პოლიტიკა საბჭოთა კავშირის ერთიანი საგანმანათლებლო პოლიტიკის შემადგენელი ნაწილი გახდა. საბჭოთა ხელისუფლების მოსვლისთანავე ყველა კერძო სასწავლებელმა და სახელოსნო სკოლამ შეწყვიტა ფუნქციონირება და პროფესიული

განათლების სისტემა საბჭოთა პერიოდში მხოლოდ სახელმწიფო სასწავლებლების ქსელით შემოიფარგლა.

ახალი ცხოვრების წესმა საბჭოთა საქართველოში ისე, როგორც მთელ სსრ კავშირში დღის წესრიგში დააყენა „შრომა-სწავლის“ პრინციპით სწავლება, დაიწყო საფაბრიკო-საქარხნო სკოლების მოწყობა მსხვილ საწარმოებთან. საფაბრიკო-საქარხნო სკოლებში ასწავლიდნენ შრომის ძირითად პრინციპებს და უმარტივეს იარაღების გამოყენებას, სწავლების ვადა 2-3 წლით განისაზღვრებოდა.

დაწყებითი განათლების მქონე მუშებისათვის დაარსდა მასობრივ პროფესიათა სკოლები, სადაც შედარებით მოკლე დროში ამზადებდნენ მუშებს საფეიქრო, ლითონდამამუშავებელი, სამთო და სხვ. დარგებისათვის. კოლმეურნე ახალგაზრდებისათვის დაარსდა საღამოს სკოლები, სადაც იღებდნენ 17-30 წლის ასაკის კოლმეურნეებს.

კვალიფიციურ კადრებზე არსებულმა მზარდმა მოთხოვნამ დღის წესრიგში დააყენა მოკლევადიანი გადამზადების კურსების შემოღების საჭიროება. მუშათა კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით დაიწყო 6-თვიანი მომზადების კურსების გახსნა და ფაბრიკა-ქარხნებში შემოღებულ იქნა ბრიგადული სწავლების მეთოდები.

1926 წელს ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში გატარდა ნაწილობრივი სპეციალიზაცია და შემოღებულ იქნა განხრები, ანუ ზოგად განათლებასთან ერთად სკოლებს მოსწავლეებისათვის უნდა გამოემუშავებინა პრაქტიკული უნარ-ჩვევები რომელიმე პროფესიაში.

საბჭოური პერიოდის პროფესიულ განათლებაზე საუბრისას არ შეიძლება არ აღინიშნოს სსრ კავშირის სახელმწიფო შრომითი რეზერვების სისტემა. აღნიშნული სისტემა შეიქმნა იმ პერიოდში, როცა ქვეყანა მოახლოებული ომისგან თავდაცვითი პოტენციალის შესაქმნელად ემზადებოდა. შრომითი რეზერვების სასწავლებლებსა და სკოლებში მოსწავლეთა მიღება ოფიციალურად დაწესებული იყო როგორც ნებაყოფლობითი, ისე გაწვევითი (მობილიზაციის) წესით. ყოველწლიურად განისაზღვრებოდა სასწავლებლებში ჩასარიცხთა რაოდენობის გეგმა. ქვეყნის მესვეურთა მიერ 40-იან წლებში პროფესიულ-ტექნიკურ სასწავლებლებში გაწვევით კონტინგენტის მიღების გადაწყვეტილება აუცილებლობით განპირობებულ ქმედებად შეიძლება ჩაითვალოს, რადგან ქვეყანა საომარ მდგომარეობაში იმყოფებოდა. სამწუხაროდ, კონტინგენტის მიღების ეს მანკიერი ფორმა ათეულობით წელი გაგრძელდა, რაც პიროვნების საყოველთაოდ აღიარებული უფლების ხელყოფად შეიძლება ჩაითვალოს. აღნიშნული ფაქტი ბუნებრივია მძიმე მემკვიდრეობად ერგო თანამედროვე პროფესიული განათლების სისტემას წარსულიდან.

მე-20 საუკუნის 60-იანი წლების დასაწყისიდან შრომითი რეზერვების სხვადასხვა ტიპის სასწავლო დაწესებულებები გადაკეთდა პროფესიულ-ტექნიკური განათლების ერთიანი ტიპის სასწავლო დაწესებულებად.

50-იანი წლების ბოლოდან საქართველოს პროფესიულ-ტექნიკური განათლების სასწავლო პროცესში მასიურად დაიწყო პროდუქციის გამოშვება და რეალიზაცია. აღნიშნულ წამოწყებას ფართო მასშტაბები მიეცა და

ზოგიერთი სასწავლებელი სრულ თვითდაფინანსებაზე გადავიდა. მაგალითად, ქუთაისის N4 პროფტექნიკური სასწავლებელი, რომელიც ასრულებდა ქუთაისის საავტომობილო ქარხნის დაკვეთას.

იმ პერიოდის პროფესიული განათლების სისტემისათვის მსგავსი პრიციპიდენტი საკმაოდ პროგრესული ნაბიჯი იყო. ერთი მხრივ, პრაქტიკაზე დაფუძნებული მომზადება იძლეოდა სწავლების ხარისხის ამაღლების საშუალებას, მეორე მხრივ, ადრეული ასაკიდანვე ახალგაზრდები მატერიალური ფასეულობის შექმნაში იყვნენ ჩართული, ხოლო საგანმანათლებლო დაწესებულებები იღებდნენ დამატებით ფინანსურ სარგებელს. სამწუხაროდ, აღნიშნულ წამოწყებას საბჭოთა რეალობაში მაღევე გამოუჩნდნენ მოწინააღმდეგეები, რასაც იმით ასაბუთებდნენ, რომ თითქოს საწარმოო მაჩვენებლებზე ზრუნვა სასწავლო ამოცანების იგნორირებას იწვევდა და მატერიალური დაინტერესება არ შეესაბამებოდა აღზრდის საბჭოურ პოლიტიკას.

პროფესიულ-ტექნიკური განათლების სისტემა 70-იანი წლებიდან აქტიურად იყო ჩართული ქვეყნის ეკონომიკური დოვლათის შექმნის პროცესში. მოსწავლეთა მიერ დამზადებული ჩარხები, თუჯის სხმულები, შეკერილი ნაწარმი და ა.შ. იგზავნებოდა საბჭოთა კავშირის სხვადასხვა ქალაქებში.

საბჭოთა რეალობაში პროფესიული განათლება დიდი ავტორიტეტით და პოპულარობით არ სარგებლობდა. მუდმივი პრობლემა იყო კონტინგენტის შევსება, რაც ბევრი მანკიერების დასაბამი გახდა. მაგალითად, 80-იან წლებში, საკავშირო მთავრობის დადგენილების თანახმად, პროფტექნიკური სასწავლებლის წარჩინებით კურსდამთავრებული გაუტოლდა ზოგადსაგანმანათლებლო საშუალო სკოლის ოქროს მედალოსანს, რამაც ასეთი კატეგორიის ახალგაზრდებს უფლება მისცა უმაღლეს სასწავლებლებში ერთი გამოცდით ჩარიცხულიყვნენ. 80-იანი წლების პირველი ნახევარი საქართველოში პროფტექნანათლებაში მედალოსანთა ნამდვილი ბუმით აღინიშნა, რასაც, რაღა თქმა უნდა, მოსწავლეთა მაღალ აკადემიურ მოსწრებასთან არავითარი კავშირი არ ჰქონდა. უფრო მეტიც, პროფესიულ-ტექნიკური განათლების სისტემა ხშირად ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებში ცუდი აკადემიური მოსწრების მქონე მოსწავლეთა თავშესაფრად და მათთვის სწავლის გაგრძელების ალტერნატივად განიხილებოდა. სამწუხაროდ, ეს ტრადიცია ბოლომდე გაჰყვა საბჭოთა სისტემას და ეს სტიგმა დღემდე მოჰყვება თანამედროვე პროფესიული განათლების სისტემას.

დასკვნა. წარმოდგენილი სტატია ცხადყოფს, რომ პროფესიული განათლების სისტემამ ჩვენი ქვეყნის მძიმე ისტორიული წარსულის გავლენით განვითარების რთული გზა განვლო. ადრეულ და შუასაუკუნეების საქართველოში ხელოსნობა, როგორც პროფესიული განათლების საწყისი ეტაპი, იდგა განვითარების მაღალ დონეზე. თუმცა თანამედროვე განათლების სისტემას მძიმე მემკვიდრეობა ხვდა წილად ქვეყნის მატერიალური სიდუხჭირის, საშინაო თუ საგარეო პოლიტიკური კურსის,

ცარისზმის იმპერიული პოლიტიკის თუ საბჭოური გავლენის გათვალისწინებით.

პროფესიული განათლების სისტემა დღეს დიდი გამოწვევების წინაშე დგას. დარგის შემდგომი განვითარების საქმეში მნიშვნელოვანია წარსულის სწორად გააზრება და სამომავლო პერსპექტივების ისე დასახვა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ასათიანი ა. „პროფესიულ - ტექნიკური განათლება საქართველოში“, თბილისი, 1990 წ.;
2. გაგუა ვ. ვ. „სახალხო განათლება მე-19 საუკუნის რეფორმის შემდგომ საქართველოში“, თბილისი, 1974 წ.;
3. გუგუშვილი პ. ბ. „საქართველოსა და ამიერკავკასიის ეკონომიკური განვითარება XIX – XX საუკუნეებში“, თბილისი, 1962წ.;
4. თაბუკაშვილი ა. „ვაჭართა და ხელოსანთა მორალი XVIII – XIX საუკუნეების ტფილისში“, თბილისი, 2015 წელი;
5. კუნცია კ. „ამქრები XVII-XVIII სს. საქართველოს ქალაქებში“, თბილისი, 1984წ.;
6. ჭავჭავაძე ი. „რჩეული ნაწარმოებები ხუთ ტომად“, ტომი მე-4, პუბლიცისტური წერილები;
7. სსიპ - ილია წინამძღვრიშვილის სახელობის საზოგადოებრივი კოლეჯის ისტორია ვებ-გვერდი: <https://tmk.edu.ge/>.

ეკონომიკური უსაფრთხოება - ქვეყნის სტაბილურობის და განვითარების გარანტი

Economic Security - Guarantee for Stability and Development of the Country

ქეთევან შენგელია - ეკონომიკის დოქტორი. ასოცირებული პროფესორი საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი k.shengelia@seu.edu.ge

Ketevan Shengelia Associated Professor of Georgian Technical University k.shengelia@seu.edu.ge

აბსტრაქტი. ეკონომიკური უსაფრთხოების სტრატეგიაში მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს კონკურენტული ბაზრის დაცვასთან ერთად საზოგადოების სოციალურ მხარდაჭერას და უმუშევრობის შემცირებას. იგი ერთ-ერთი მწვევად პრობლემა და ძირითადად ქვეყანაში არსებული სუსტი ინსტიტუტებისა და შრომის ბაზრის მოუქნელი ფუნქციონირებიდან გამომდინარეობს. შესაბამისად სუსტად განვითარებული ქვეყნებისთვისაა დამახასიათებელი.

კაცობრიობის განვითარებამ მიაღწია გარკვეულ ზღვარს, სამეურნეო საქმიანობით გამოწვეულმა ბუნების დეგრადაციამ, მსოფლიოს უთანაბრო განვითარების გადრმავებამ მოგვითქანა დღევანდელი პანდემია, რასაც შეიძლება კაცობრიობისათვის შეუქცევადი შედეგები მოჰყვეს. ჩვენ შევქმენით დამახინჯებული სამყარო, დავაბინძურეთ იგი როგორც სულიერად, ასევე ეკოლოგიურად. არაბუნებრივად დაჩქარდა ცხოვრების რიტმი. თვითმიზანი გახდა სიმდიდრე და ფუფუნება, რაც რადიკალურად ეწინააღმდეგება ჩვენს სულიერ საწყისს. უნდა